

dos individus falsaris a acusar-se en un jutjat d'haver enterrat les víctimes d'Alcàsser, potser ara uns periodistes de la casa no haurien facilitat medicaments narcòtics a uns menors i no haurien difós imatges seues simulant que s'hi drogaven. Si Fabregat no haguera marginat l'ús del valencià, i Carrascosa, gràcies a això, no l'haguera reduït a pols amb comoditat, potser ara la nostra llengua no estaria concentrada bàsicament en Punt Dos, el segon canal de TVV, i aquest no seria un canal en l'anonimat. En molts casos, els diferents directores no haurien pogut cometre tants ex-

cessos si aquests abans no hagueren estat precedits pels dels directores anteriors.

I Ràdio 9 no és altra cosa que un pàl·lid reflex de l'alienació de la seua germana major. Un dels seus darrers fitxatges, un tal Casimiro Díaz, declarava a la revista *Sociedad* que per ell, el valencià "és com el rus". Malgrat això, l'emissora compta amb grans professionals d'informatius (com Canal 9), però la seua programació

desprèn l'atractiu d'una ameba.

Els autors de *La televisió (im)possible*, però, no perden l'esperança. "Apostem per superar els actuals sistemes de control polític i per la posada en marxa d'organismes independents de l'administració com a màximes autoritats de control", escriuen a l'epíleg. Que així siga.

Joan M. Oleaque

La televisió (im)possible

Els anys de la il·lusió, per Juli Esteve, coordinador d'informatius de Canal 9 fins 1995 i actual delegat de TV3 al País Valencià.

[...] Fins aleshores [1994, quan esclaten els casos més greus de corrupció socialista a Madrid], tret d'algunes excepcions [...], la informació política [en els noticiaris de Canal 9] havia estat sobretot institucional i servia per a difondre l'activitat del govern, i, en la proporció adequada, les crítiques de l'oposició.

La norma, però, es trencava en arribar les festes majors de València, Alacant i Castelló. [...] L'audiència superava fàcilment el 30 per cent en els informatius durant la setmana de falles i més d'un terç dels *Notícies 9* els dedicàvem a notícies i reportatges de la festa. La resposta del públic era la demostració que calia fer molta informació fallera, [...] perquè era això exactament el que volia veure l'espectador. Com que, a més, hi afegíem algun enfocament original, millor per a les nostres consciències periodístiques. [...]

Per no crear greuges, la Magdalena de Castelló tenia un tractament similar. Dedicar a aquesta festa un temps semblant al de les falles era desproporcionat [...] però

ho fèiem així perquè importava més la pau intracomunitària i que els castellanencs no tingueren cap motiu de queixa. I a Alacant, exactament igual.

Uns dies abans, a mi em tocava conversar amb Xavier Andrés, a Castelló, i Ramón Cánovas, a Alacant, per planificar dia per dia les peces que s'elaborarien. I els deia: "En vull més". I rebia com a resposta: "Però si no dóna per a més i ja no sabem què més contar!" "Doncs ho inventeu, però se n'ha de fer més". Per a mi, era realment una obsessió mantenir aquells equilibris. [...]

Lina Morgan, Gracita Morales, Paco Martínez Soria... Fabregat [Amadeu Fabregat fou el director general de RTVV des del 1989 fins al 1995] tenia un olfacte especial per detectar els gustos de l'audiència. Un dels seus termòmetres eren els comentaris que els caps de setmana li feia la gent al seu poble, Torrelblanca. Ell, per exemple, va ser qui va descobrir les possibilitats comercials del cinema espanyol dels anys 60 i 70. Cap cadena no passava aquelles pel·lícules de Gracita Morales, Lina Morgan o Paco Martínez Soria que havien estat èxits de taquilla 25 anys abans. Quan començà a programar-les [...] tornaren a triomfar en-

tre el públic més popular, majoritari entre l'audiència de les diverses cadenes. [...]

Un model ple de pactes i transaccions. Fabregat, sobretot en el doblatge, volia un valencià molt popular, sense paraules que no s'entengueren. Així, una volta, en una pel·lícula sobre un segrest, va demanar a Toni Mollà [lingüista de TVV] que volia "un segrest sense ostatges" [...] Un Amadeu divertit i seductor li ofería alguna volta tractes de l'estil de "te cambio un 'vaixell' por dos 'aleshores'". I així anaven trampejant. [...]

Fins que es barallaren. Cap a la primavera de 1990, Amadeu volgué contractar alguns lingüistes secessionistes, de l'estil de Ximo Lanuza. Pensava, possiblement, que Unió Valenciana anava a tenir molt de pes en el govern que eixiria de les eleccions de 1991 i volgué avançar-se a la situació. Mollà s'hi va resistir i començaren a distanciar-se. Amadeu li deia que Canal 9 no estaria consolidat fins que Eliseu Climent no reunira 50.000 manifestants contra ell. Mesos després, a començament d'estiu, Mollà va perdre el lloc de màxim responsable lingüístic de la casa a favor de Lluís el Sifoner i Amadeu posà en circulació aquella famosa i provoca-

Els mitjans de comunicació al País Valencià

ARXIU / RAFA GIL

Amadeu Fabregat, primer director de RTVV. Segons Juli Esteve, ell va descobrir grans possibilitats d'aconseguir audiència en el canal de tots els valencians recuperant les velles pel·lícules de Lina Morgan i Gracita Morales.

dora llista de 400 paraules que havia elaborat en persona. [...]

Aquest enfrontament acabà duent tensió a Informatius, perquè els llingüistes de la casa, els que estaven en programes i els que corregien notícies, feren costat a Toni Mollà i es radicalitzaren [...]. Aquells radicalismes van ser una font constant de discussió amb els editors i els redactors i allò no podia acabar bé. [...]

Ni antisocialistes ni antiningú. Semblaven certes les denúncies [contra el PSOE] pel cas GAL i les contàrem, però a mi em paregué sempre obscè que el PP les aprofitara per a carregar contra el govern, perquè feia uns anys, quan s'havien produït els crims, eren els ciutadans conservadors en veu alta i els mateixos populars en veu baixa els que els aplaudien o els justificaven. [...] Per això no m'agradà (i no ho vaig evitar perquè em vaig assabentar tard) que donàrem un vídeo en què pràcticament demanàvem la dimissió de Felipe González. [...]

El cas és que havíem d'evitar aquestes incidències i no era còmode vigilar Julià [Julià Àlvaro, aleshores redactor en la secció d'Espanya] i altres redactors. Ell n'era un dels més destacats i s'ha-

via guanyat el respecte dels companys i el lideratge del sector crític. [...]

Quan sorgí el cas Guerra, ell explicava en cada vídeo que es tractava del germà del vice-president Alfonso Guerra. En altres cadenes, això s'hauria dit el primer dia i poc més. Nosaltres ens conformàvem que Julià no ho diguera sempre i li ho vam demanar. Però probablement aquestes peticions el convenien més i més que Eliseo [Eliseo Lizarán, cap d'Informatius] i jo érem uns especialistes en manipulació i censura, sibil·lina si es vol, però manipulació i censura al cap i a la fi. A l'inrevés, nosaltres també sospitàvem que Julià i el seu entorn potser volien situar-se bé de cara al previsible triomf del PP. Els redactors s'equivocaven i nosaltres, respecte de Julià i alguns més, també. Però el temps demostraria que alguns periodistes ja manobraven buscant futurs nomenaments. [...]

Un excés d'ingenuïtat. Degué ser en vespres de les eleccions generals de 1993 [...]. Jo encara creia que els atacs del PP [contra Canal 9] podien ser producte d'algun malentès o falta de comunicació. [...] Vaig telefonar Vicent Sanz, president del PP a València [avui director de gestió de Recursos Humans a Canal 9] per convidar-lo a dinar i explicar-li-ho [...].

No ens coneixíem i el dinar era, en principi, cosa de dos. Però poc després se'ns hi afegiren Serafín Castellano i Josep Vicent Villaescusa, que ara són, respectivament, conseller de Justícia i director general de RTVV. [...]

Van ser les dues hores més irritants i desagradables que jo havia tingut en molt de temps. Jo havia començat explicant que tenia molt d'interès perquè les eleccions no provocaren cap tensió, que no pensaren que volíem perjudicar-los, ni ara ni mai, i coses semblants. I cada volta que jo feia una d'aquestes proclames d'innocència per desmentir-los les acusacions, els tres, a cor, en feien burla i se'n reien. Allò em desconcertava i m'encenia cada volta més. No ho entenia.

Després ho vaig entendre. Parlà-

vem dos llenguatges del tot diferents. Jo era un periodista i un bon xic, i ells eren polítics regits per la llei de la selva. [...]

El ja inevitable distanciament. [...] Arribà un moment en què les dues parts [treballadors i caps de la redacció] havíem acumulat, l'una contra l'altra, greuges, recels i desconfiances, de manera simètrica [...] Però aquells dies de començament de 1994, quan m'arribà el manifest firmat per la majoria de la redacció per queixar-se del "mal tracte personal i professional" que rebien, no tenia ni idea de la dimensió del forat obert, i vaig caure de tos. [...]

Es queixaven, com jo he fet, que [als informatius] s'havia apostat per la quantitat en detriment de la qualitat [...] Clamaven també contra la falta de caps d'àrea [...] Acusaven els caps d'haver optat per la imposició i d'haver repartit "faenes no seguint objectius i donants iniciatives a la Redacció, sinó com una perllongació dels càstigs i dels premis".

Em vaig sentir descoratjat, derrotat i injustament odiat. [...]"

Intrahistòria d'una oportunitat perduda, per Julià Àlvaro, antic redactor destinat a la secció d'Espanya i ara als esports.

[...] Amb el pas dels anys, en part per l'inevitable desgast del grup de directius del departament, en part per errors en el tracte personal i en com evolucionava el model informatiu (els noticiaris tendien cap a un major localisme i cap a temes més superficials), en la Redacció es va estendre un sentiment d'alienació cap al producte que fèiem. [...] Havíem passat l'any 92. [...] Per aquell temps es va posar de moda una discreta forma de protesta que consistia a sintonitzar —a les dues, quan començava el nostre informatiu— en les televisions de la redacció els noticiaris d'altres cadenes, preferentment TV3. Això molestava prou els nostres directius. (...)

La censura que jo no patia. Mai ningú [en època del govern au-

tonòmic del PSOE] no va censurar res que jo haguera escrit, ni se'm va marginar assignant-me treballs menors [...] Només dues vegades vaig rebre alguna observació concreta sobre el que havia escrit. Quan ja feia mesos de l'anomenat cas Juan Guerra, Juli Esteve em va fer veure que potser ja no calia que cada vegada que em referia a Juan Guerra explicara a continuació que era el germà de l'ex-vice-president del govern, Alfonso Guerra, que ja ho sabia tot el món. Sí, segurament jo en feia un gra massa en allò de no donar res per sobreentès.

L'altra observació va ser anterior, i tingué lloc en la campanya de les eleccions andaluses de 1990. Una crònica meua incloïa un gràfic que comparava les inversions en l'Expo de Sevilla amb els pressupostos de la Generalitat. Una volta més, Eliseo Lizarán, el cap d'informatius, em va ordenar molt educadament que no fera més comparacions que pogueren fer pensar que la Comunitat Valenciana rebia poques inversions. [...]

No vull dir amb aquesta referència personal que altres companys no reberen ordres expressades de dir o fer una cosa determinada. És clar que els companys d'economia, després del 93, no podien parlar explícitament de "crisi econòmica, o, almenys, s'aconsellava no abusar de l'expressió; o es procurava minimitzar els incendis de les muntanyes valencianes; o, en jornades electorals, s'aguantaven (no sé per què) dades negatives dels socialistes; [...]

ARXIU

Aquests comportaments eren part del model informatiu escollit i, dia a dia, any darrere any, ajuden a crear un malestar generalitzat. [...]

El periodista invisible i el que treballa pel seu compte. Però on vaig patir de veritat una situació injusta i desagradable va ser amb motiu de les eleccions autonòmiques catalanes de març de 1992 [...] El cas és que arribar a l'hotel i rebre una telefonada de Juli Esteve va ser tot un. L'ordre era tan concreta com incompreensible: "No s'ha de notar que hi ha un equip de Canal 9 desplaçat a les eleccions catalanes, res que el periodista aparega en cap crònica com a enviat especial i res d'entre-

vistar ningú, no s'ha de veure el micròfon de Canal 9. Envieu cròniques però que, formalment, queden com si s'hagueren fet des de Burjassot". [...] En tornar a Burjassot [el poble on es troba la seu de Canal 9], no se'ns va voler explicar el perquè de tan ridícula decisió. Amb el temps vam saber que va ser una rebequeria d'Amadeu Fabregat, que va voler cobrar-se amb aquella decisió un desacord polític, mai no vam saber quin, amb els governants del nord. [...]

Joan Lerma, encara president, davant les crítiques al model de Canal 9, va reconèixer, en *petit comité* –cite textualment perquè em va impactar tant que no ho he oblidat–: "Jo no sé per a qui treballa Amadeu Fabregat." [...]

Una imatge de la gala de celebració del desè aniversari de Canal 9 el passat octubre. Juli Álvaro resumeix la trajectòria de TVV com "una oportunitat perduda".

Com aconseguir les pel·lícules d'EL TEMPS

Subscriptors:

- Demanant-les per telèfon al 902 13 10 25 (o al 00 34 963 535 100 des de fora de l'Estat espanyol)

No subscriptors:

- Demanant-les al quiosc
- O bé retallant aquest anunci i enviant-lo a EL TEMPS (Av. Baró de Càrcer, 40. 46001 València) amb les vostres dades (nom, adreça i telèfon)

Preu: 800 ptes. per vídeo +375 ptes. de despeses de lliurament

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Consell de Mallorca
Cultura i patrimoni

6
LAUREN
VIDEO HOGAR

EL TEMPS
15

Els mitjans de comunicació al País Valencià

Resulta del tot increïble pensar que Lerma fóra sincer quan expressava els seus dubtes respecte a Fabregat, però potser sí que se'ls va anar de les mans [...].

Zaplana, mentides i cintes de vídeo. Recorde que durant aquell acte [la presentació del programa del PP per a TVV en les eleccions autonòmiques del 95], el candidat Zaplana es va acostar al roble que fèiem uns periodistes de Canal 9 i ens va saludar. Nosaltres li diguérem que esperàvem que, si guanyava, complira la seua promesa de promoure l'aprovació d'un estatut de redacció. Ens va contestar que sí. [...] De la poca sinceritat de les seues paraules en diu molt el fet, a banda de la marxa diària dels nostres informatius, que, una volta president de la Generalitat, s'haja negat sempre a reunir-se amb el comitè de redacció [...]

Zaplana va complir el que va firmar, el departament d'informatius de Canal 9 disposa d'estatut, però nosaltres el reclamàvem perquè s'aplicara, no perquè únicament s'usara com a eina de propaganda del PP. Ens va donar el cotxe, però ens nega la gasolina. Un frau.

Els anys de la desfeta, per Joan Antoni Blay, ex-delegat a Madrid de Canal 9 i avui corresponsal del diari *Levante* a la capital espanyola.

Les eleccions autonòmiques de maig del 95 donaren la victòria al PP, que formà govern amb Unió

Valenciana [...]. Les primeres passes del nou equip directiu, que pren possessió a finals de setembre, van ser prudentes i fins i tot sorprenents [...]. L'arribada de *paracaigudistes* és més aviat escassa: la coordinadora d'informatius, Guillermina Jover, la delegada de Castelló, Conxita Vilanova, i un parell de periodistes d'Antena 3 que es col·loquen d'ajudants dels editors amb l'evident intenció que aprenquen l'ofici. Una d'aquelles persones no qualla: l'altra, a pesar de les seues mancances o potser per això, va escalant escalafó fins a situar-se com a coordinador dels informatius de cap de setmana. Li diuen Rafael Medina i parla el valencià com els indis. "Haz un vidi pequen, d'un minut sólo" és una de les seues frases que prompte es fa famosa [...]. És un període clarament de transició mentre els nous gestors van coneixent totes les interioritats de la casa i, sobretot, mentre arriben les eleccions generals de la primavera de 1996. Quan José Maria Aznar les guanya i es converteix en president del govern, Zaplana es desfà de Tamarit [Vicent Tamarit va ser un director de consens per a Canal 9 al principi del govern autonòmic del PP] i nomena per substituir-lo el seu amic de la infantesa i soci de la maduresa, Jesús Sánchez Carrascosa [...].

A 100.000 per hora. Carrascosa arriba a TVV amb una empena privatitzadora que no pot aplicar perquè Unió Valenciana ja ha ad-

vertit de manera reiterada que no donarà suport a aquestes intencions. Però intenta, com a mínim, implantar uns suposats mètodes d'empresa privada [...]. Per boca del cap d'informatius ofereix 25.000 pessetes al periodista que aconseguisca la notícia més destacada de cada dia i 50.000 a l'operador de càmera que obtinga les millors imatges de la setmana. La gent [de la redacció] se sent, fins i tot, ofesa [...].

Cacera de bruixes. [Els treballadors van rebutjar la iniciativa.] De tota manera el nou director no abandonà per complet la tàctica de compra de voluntats: fracassada l'estratègia global, passa a la individual. Molts dels periodistes més veterans [...] van sent progressivament apartats i substituïts per altres amb molta menys experiència però més ganes de prosperar a qualsevol preu. La *neteja ètnica* [...] crea un malestar mai conegut i un nivell d'oposició interna quasi impensable. Al deteriorament de la situació contribueixen bastant les fosques maniobres econòmiques de Carrascosa, que crea la productora Astel amb dos dels seus acòlits, el subdirector, Vicent Andreu, i el productor Francisco Aura [...].

Comença la festa. La primera manipulació atribuïble a Carrascosa, que no era més que el paroxisme d'una tendència que ja s'anava produint, va ser la conversió dels informatius en un espectacle que a nivell intern es coneixia com a *sang*

Ara, l'anuari de
The Economist,
en català,
en venda
a les llibreries.

800 ptes.

Comandes per
telèfon: 902 13 10 25

i fetge [...] Segons el primer informe fet pel comitè de redacció, que abasta des de novembre de 1996 fins a juny de 1997, el conjunt de frivolitats, futbol i festes va ocupar, com a mitjana, la meitat del temps de cada informatiu, i arribà algunes setmanes al 62% [...]

I per descomptat, es va devaluar fins a l'infinit la informació política: Zaplana i Aznar ja havien guanyat i volien posar fi al *clima de crispació* que ells mateixos havien creat durant l'últim mandat socialista [...]

Una xifra ho resumeix quasi tot: des del 9 d'octubre de 1989 [...] fins que el PSPV va perdre les eleccions, el mes de març de 1995, Joan Lerma va aparèixer 1.804 vegades en 66 mesos [...]. Des que es va convertir en president, per l'abril de 1995, fins al febrer de 1998, Zaplana ja comptabilitzava 1.314 aparicions en pantalla en tan sols 35 mesos [...]

Un món feliç. Al mateix temps que se silenciava l'adversari mentre se'l triturava, els problemes *propis* eren agranats sota l'estora. Una manera de fer-ho era molt simple: no s'informava dels fets i punt. L'altra era una miqueta més elaborada però tampoc original: era allò que sempre s'ha denominat desinformació. [...] Van censurar fins i tot Zaplana: Canal 9 no informà mai de la reunió que mantingé amb Jordi Pujol per parlar de la unitat de la llengua catalana [La dona de Carrascosa, l'ex-directora de Las Provincias

María Consuelo Reyna, és la campiona de l'anticatalanisme valencià. [...]

Arriba Genoveva. En l'últim trimestre de 1998 va arribar a Canal 9 Genoveva Reig, la quarta persona que ocuparia la direcció des de 1995 [substituiria ja Josep Forner, qui, al seu torn, havia substituït al novembre del 97 Carrascosa]. [...] Va arribar a Canal 9 per dirigir el període pre-electoral [autonòmic]. Segons han explicat alguns dels seus directius, el primer que va fer Genoveva va ser reunir-los per dir que ella venia a treballar per Zaplana.

La seua tasca no s'ha traduït en cap millora del producte informatiu de Canal 9. Més prompte al

contrari. [...] En la seua compareixença davant les Corts Valencianes, el comitè de redacció de Canal 9 va afirmar que era Genoveva Reig qui, en la majoria de les ocasions, decidia finalment quina declaració es posava dels diferents polítics valencians [...] va denunciar [també] que en els informatius de Canal 9 es limita el dret a la llibertat d'expressió dels professionals, i, en conseqüència, el dels ciutadans a rebre una informació llibre i veraç.

Camí de Picassent. Així estan les coses per als informatius de Canal 9 quan la cadena celebra el seu desè aniversari. I ho fa amb una bona dosi de discreció, entre altres raons perquè el director general –Josep Vicent Villaescusa–, dos ex-directors de la cadena –com són Jesús Sánchez Carrascosa i Josep Forner–, un antic subdirector i cap d'informatius –Vicent Andreu–, un responsable de producció de programes –Francesc Aura– i un ex-president del consell d'administració –Leonardo Ramón– van passant pels jutjats de Paterna, potser camí de [la pressó de] Picassent, acusats de tràfic d'influències, malversació de diners públics i delictes societari. Així acaba de moment una història d'il·lusió col·lectiva en la qual els polítics, una volta més, no han estat a l'altura del seu poble [...]

Recopilació del text:
Joan M. Oleaque

Jesús Sánchez Carrascosa, el director més escandalós i conflictiu de la història de Canal 9. Joan Antoni Blay diu d'ell que va consolidar fins al límit els noticiaris "de sang i fetge" i la manipulació informativa.

ESPAI MOMA

DESCOMPTES ALS SUBSCRIPTORS D'EL TEMPS

Telefona'ns de dilluns a divendres al **963 654 920**

25% de descompte de dimarts a diumenge

Del 27 de gener al 5 de març. Carrer Platero Suárez, 11 baix. València.

